

# FUND, KILDER OG FORMIDLING I JONSTRUPSAMLINGEN

AF SIGNE HOLM-LARSEN

Mindestuen på det nye Jonstrup Seminarium blev jo, som trofaste læsere af årbogen vil vide, i 2002 endelig overført til det gamle Jonstrups øvelsesskole og indrettet i den gamle inspektørbolig – selve seminariet var overflyttet til det nye Blaa-gaard i 1990. Samlingen er siden da drevet af lokale frivillige, fra 2014 under navnet Jonstrupsamlingen.

På det seneste har samlingens frivilligruppe fundet nye kilder og gjort dem tilgængelige for offentligheden. Hvad kilderne dækker, og hvordan de tilgås, er forhåbentlig af interesse for årbogens læsere. Derfor denne lille artikel, som handler om seminariets genfundne historiske bibliotek, skanning af væsentlige kilder til Jonstrup Statsseminariums historie og arbejdet med at tydeliggøre seminarietbygningernes historie for lokalsamfundet og andre interesserede ved udendørs QR-koder.

## SEMINARIETS HISTORISKE BIBLIOTEK

Med seminariets flytning til Lyngby, først til Lundtofte gl. Skole i 1955 og i 1960 til nybyggeriet på Trongårdsvej, er en del genstande fra Jonstruptiden ikke fundet. Vi kender dem fra fotos og beskrivelser. Frivilligruppen forsøger at spore dem og få dem bragt tilbage til samlingen, sådan som det f.eks. skete med den kanonkugle, der under Englandskrigen i 1807 var med til at sætte Blaagaard Slot i brand, gøre seminaristerne hjemløse i hovedstaden og flytte seminariet ud i et landdistrikt, som mere lignede det miljø, de allerfleste 1800-tals-elever senere skulle være lærere i.

Frivilligruppen har i et stykke tid eftersøgt et relief af Jens Jensen, der i midten af 1800-tallet var en af Jonstrups stærke forstandere. Vi kender relieffet fra en række fotos, hvor det er placeret på en stor mindesten midt i gårdmiljøet, men både sten og relief forsvandt ved seminariets flytning i 1955. Relieffet er siden da angiveligt set på det nye Jonstrup i Lyngby. Frivilligruppen tog derfor kontakt til bygningernes nye brugere, handelsgymnasiet U/NORD, som overtog de tomme seminarietbygninger på Trongårdsvej i Lyngby et par år efter seminariets nedlæggelse.

Vi mødte her stor imødekommehed og fik sommeren 2021 lov at se os om på lofter mv. Vi fandt ikke relieffet, men i stedet seminariets historiske bibliotek, som må være flyttet med fra det gamle til det nye Jonstrup og på et tidspunkt her sat op på loftet. Biblioteket omfatter skønsmæssigt flere tusinde bind og nogle unikke arkivalier, som ser ud til at være opsamlet gennem det meste af seminariets levetid. En del af bøgerne er så tidlige som fra 2. halvdel af 1700-tallet, og mange er stemplet med Jonstrups segl/logo/stempel. De er tilsammen et stærkt vidnesbyrd om læreruddannelsens mål og indhold gennem 200 år.

På Jonstrupsamlingens hjemmeside <http://jonstrupsamlingen.dk/index.php/kilder/> kan man se nærmere på bibliotekets titler i to kataloger, udarbejdet ved seminariets lukning af bibliotekar Elin Fog: "Jonstrup statsseminarium, Kgs. Lyngby – katalog: (Bog). Historisk samling. Kgs. Lyngby: Jonstrup statsseminarium, 1990" og "Jonstrup statsseminarium, Kgs. Lyngby bogkatalog: Mindestue. 1990. 12 s".

I forståelse med U/Nord har vi som repræsentanter for Jonstrupsamlingens Venner orienteret os i den store bogsamling og hjemtaget nogle centrale genstande og arkivalier med stærk relation til Jonstrup Statsseminarium. I samarbejde med Furesø Museer og Arkiver, som nu har det museale ansvar for Jonstrupsamlingen, undersøger vi p.t., hvor meget mere af samlingen der bør indgå i Jonstrupsamlingens håndbibliotek. Hvad der kan og måske bør ske med resten af bogsamlingen, er i skrivende stund ikke afklaret.

## DE SKANNEDE KILDER PÅ HJEMMESIDEN

Jonstrupsamlingens hjemmeside er fra 2021 blevet udvidet og har fået et mere tidssvarende layout. Det har muliggjort, at den også kan rumme en betydelig del af de centrale kilder til seminariets historie, herunder dels forstandernes indberetninger til ministeriet i perioden 1880-1964, dels samtlige årgange af Jonstrup-bogen 1923-88 med efterfølgende særnumre. Tilsammen dækker de på mange områder både stort og småt i seminariets 200-årige virke. Indskannet er tillige en længere række enkeltværker om Jonstrup Statsseminarium, bl.a. Den Jonstrupske Stat, samt mere end 800 fotos, indskannet af Danmarks Pædagogiske Bibliotek, nu AU Library. Herigennem opnås et nuanceret billede af både formale og informelle sider af seminariets virksomhed, lige fra optagelsesbestemmelser og eksamenskrav til personalia om nyansatte og afgangslærere, elevrådsaktivitet og fester mv. Se mere her: <http://jonstrupsamlingen.dk/index.php/kilder/>.

Det var et længe næret ønske i frivilligruppen at digitalisere de vigtige kilder til Jonstrup Statsseminariums historie, og det blev i 2021 realiseret i samarbejde med Slægtsforskernes Bibliotek. Dermed er disse efter vores vurdering helt cen-

trale kilder nu gjort offentligt tilgængelige, og der kan linkes til dem fra Jonstrupsamlingens hjemmeside: <http://jonstrupsamlingen.dk/index.php/kilder/>.

Også samarbejdsprocessen har været lærerig for os i støtteforeningen Jonstrupsamlingens Venner. Således har Slægtsforskeres Bibliotek udlånt skanningsudstyr til os, så medlemmer af frivilligruppen sommeren 2021 har kunnet foretage præskanning af unika-eksemplarer, mens dubletter er blevet maskinskannet hos Slægtsforskerne. Deres professionelle erfaring på området, god vejledning undervejs om betjening af skanningsudstyret og kyndig efterbehandling er nu resulteret i et efter vores opfattelse spændende og lettilgængeligt kildemateriale.

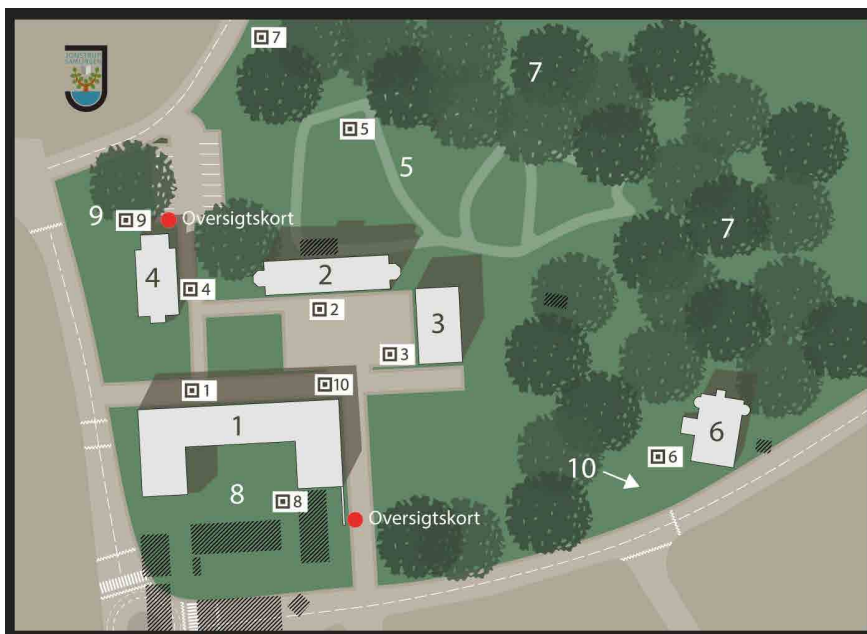
## **QR-RUTEN – UDENDØRS BYGNINGSFORMIDLING**

Frivilligruppens opgaver er siden 2018 fastlagt i en samarbejdsaftale mellem Furesø Kommune, Furesø Museer og Arkiver og Jonstrupsamlingens Venner, der har frivilligruppen som aktiv kerne. Foreningens vigtigste opgaver er at sikre dels god formidling af samlingens indhold, dels at holde den åben for besøgende, principielt hver den første søndag i en måned og herudover efter aftale. Imidlertid har Jonstrupsamlingens Venner ønsket at udvide formidlingen ud over åbningstidene. Det er i sommeren 2022 resulteret i en QR-rute om seminariekompleksets bygningshistorie, som kan tilgås udendørs og på alle tider af døgnet ved skanning af QR-koder på de enkelte bygninger.

QR-projektet omfatter både eksisterende og nedrevne bygninger i seminariekomplekset. De nuværende bygninger er på kortet herunder hvide og de tidligere mørkt-skraverede. De er alle vigtige spor i seminariets historie, lige fra den første forstander Jacob Saxtorphs indretning af seminariet i Jonstrup før starten i 1809 frem til dets flytning i 1955. Her fortælles historier om læreruddannelsen, det tilhørende landbrug, fagrækken siden 1790, elevernes kostskoleliv med elendig fællesspisning, sovesale, tællelys og petroleumslamper samt kø ved de meget få retirader til de ret mange elever, indtil 1900-tallet endelig bragte 2-3-mands elevværelser, elektricitet, wc og andre moderne bekvemmeligheder.

## **JONSTRUP STATSSEMINARIUMS UDENDØRS BYGNINGSHISTORIE**

Processen har været langvarig, fra den første ansøgning om tilladelse til at opsætte skilte på de bevaringsværdige bygninger, stofindsamling om bygningshistorien, tekstskrivning, skiltefremstilling og frem til den festlige åbning af ruten torsdag 9. juni 2022. Blandt vore erfaringer er, at det ikke er nemt at skrive tekster, som er korte nok til at fungere på en telefonskærm. Vi har derfor i dette tilfælde udformet to sæt parallelle tekster: De lange og mere udførlige tekster kan læses på vores hjemmeside: <http://jonstrupsamlingen.dk/index.php/om-de-enkelte-byg->



- |    |                             |
|----|-----------------------------|
| 1  | HØVEDBYGNINGEN FRA 1781     |
| 2  | GYMNASTIKBYGNINGEN FRA 1889 |
| 3  | ELEVBYGNINGEN FRA 1897      |
| 4  | ØVELSESSKOLEN FRA 1888      |
| 5  | UDENOMSAREALER FRA 1909     |
| 6  | FORSTANDERBOLIGEN FRA 1904  |
| 7  | FILOSOFGANGEN FRA 1909      |
| 8  | PLÆNEN MOD SYD              |
| 9  | HAVEN MOD VEST              |
| 10 | AF RØDITES ØRJE             |
- Kortet er udarbejdet af Design med Klarhed i Forbundsstaten som opstod her af de gamle bygningstegningerne fra 1904, og som er baseret på arkitekttegningerne og de gamle fotografier og genstande.

ninger/ de korte på telefonen. Og så er der quizzet at hente i Jonstrupsamlingen, hvis man tager familien med på en rundtur!

Formålet med denne omtale er at skabe bredere interesse for dansk læreruddannelses rødder. Kilderne fortæller os, hvordan livet udfoldede sig på Jonstrup Kongelige SkolelærerSeminarium i de 146 år i Jonstrup, og de er samtidig et eksempel på, hvordan 200 års samfundsændringer påvirker uddannelsesinstitutioner. I Jonstrupsamlingens Venner benytter vi selv de nyskannede kilder i samlingens formidlingsvirksomhed gennem søndagsfortællinger og særudstillinger mv., og det er vort håb, at vi med denne lille artikel kan give et skub til, at kilderne fremover kan blive til glæde for en bredere kreds.